

ΓΕΥΜΑ ΜΕ ΤΗΝ «Κ»	ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ	ΙΔΕΕΣ	ΙΣΤΟΡΙΑ	ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ	ΜΟΔΑ	ΑΘΛΗΤΙΚΑ	ΚΑΙΡΟΣ
------------------	--------------	-------	---------	------------	------	----------	--------

Η Μάχη της Κρήτης

Η μεγαλύτερη απόβαση από αέρος στην Ιστορία απεδείχθη «πύρρειος νίκη» για τους Γερμανούς

Επιμέλεια: ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΧΕΛΙΔΙΟΝΗΣ

69
χρόνια
πριν

Η γενναίότητα των Κρητικών, οι οποίοι επιτίθεντο στους αλεξιπτωτιστές με ελαφρά όπλα ή με γυμνά χέρια, συνιστά πραγματικό έπος.

μπαχάνς «Αίνιγμα»— γνώριζαν τον σχεδιασμό της εισβολής. Παρ' όλα αυτά, έως την 1η Ιουνίου οι Γερμανοί είχαν θέσει την Κρήτη πλήρως υπό τον έλεγχό τους. Η κατάληψη της Μεγαλονήσου αποδείχθηκε «πύρρειος νίκη», καθώς οι εισβολείς υπέστησαν απώλειες τόσο σημαντικές, που ο Χίτλερ δεν θα δοκίμαζε ποτέ ξανά επιχειρήσεις με αλεξιπτωτιστές. Επίσης, η Κρήτη ήταν το τέλος της Βαλκανικής Εκστρατείας και όχι το εφαλτήριο για νέες επιθέσεις. Τέλος, η «Επιχείρηση Μπαρμπαρόσα» καθυστέρησε για πολλούς λόγους, ένας μόνο από τους οποίους ήταν η Μάχη της Κρήτης. Στο μεταξύ, οι Κρητικοί συνέχισαν την αντίσταση κατά των κατακτητών, οι οποίοι απάντησαν με αιματηρά αντίποινα. Το 1945 η Κρήτη θα ήταν ένα από τα τελευταία μέρη στην Ελλάδα, αλλά και σε ολόκληρη την Ευρώπη, από τα οποία θα έφευγαν οι Γερμανοί.

Κρήτη, 20 Μαΐου 1941. Γερμανοί αλεξιπτωτιστές πέφτουν για να καταλάβουν το αεροδρόμιο του Μάλεμε. Αν είχαν εξουδετερωθεί άμεσα στο Μάλεμε, η πορεία της Μάχης της Κρήτης θα ήταν διαφορετική. Η κατάληψη της Κρήτης ήταν αναμφίβολα, ωστόσο, εντυπωσιακό στρατιωτικό επίτευγμα των Γερμανών.

Κρίσιμο λάθος των Συμμάχων στο Μάλεμε

Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΛΥΒΑΝΙΟΥ*

Το πρωί της 20ής Μαΐου 1941, ένας νεαρός Βρετανός αξιωματικός απολάμβανε ένα αξιοπρεπές πρωινό στα Χανιά, προσκεκλημένος ενός Νεοζηλανδού στρατηγού. Καθώς ανασήκωσε το βλέμμα του προς τον ουρανό, παρατήρησε πλήθος αεροπλάνων και αλεξιπτωτιστών. Όταν ο Κ. Μ. Γούντκασουζ υπέδειξε στον Μπέρναρντ Φρέιμπεργκ, διοικητή των συμμαχικών δυνάμεων της Κρήτης, το αναπάντεχο θέαμα, ο φλεγματικός στρατηγός, αφού συμβουλευτηκε το ρολόι του, αρκέστηκε να παρατηρήσει: «Ακριβώς στην ώρα τους!». Η προμία του οφειλόταν στο ότι είχε επαρκή, αλλά όχι άριστη, γνώση των γερμανικών κινήσεων. Καθώς η γερμανική κρυπτογραφική μηχανή «Αίνιγμα» είχε ήδη «σπάσει», οι Βρετανοί γνώριζαν πλήρως τον σχεδιασμό της εισβολής. Ωστόσο, η πολύτιμη αυτή πηγή πληροφοριών, με το κωδικό όνομα «Ultra», θα έπρεπε να διαφυλαχθεί με κάθε κόστος και κατά συνέπεια ο Φρέιμπεργκ δεν επρόκειτο να έχει πλήρη πρόσβαση στο υλικό που προερχόταν από αυτήν.

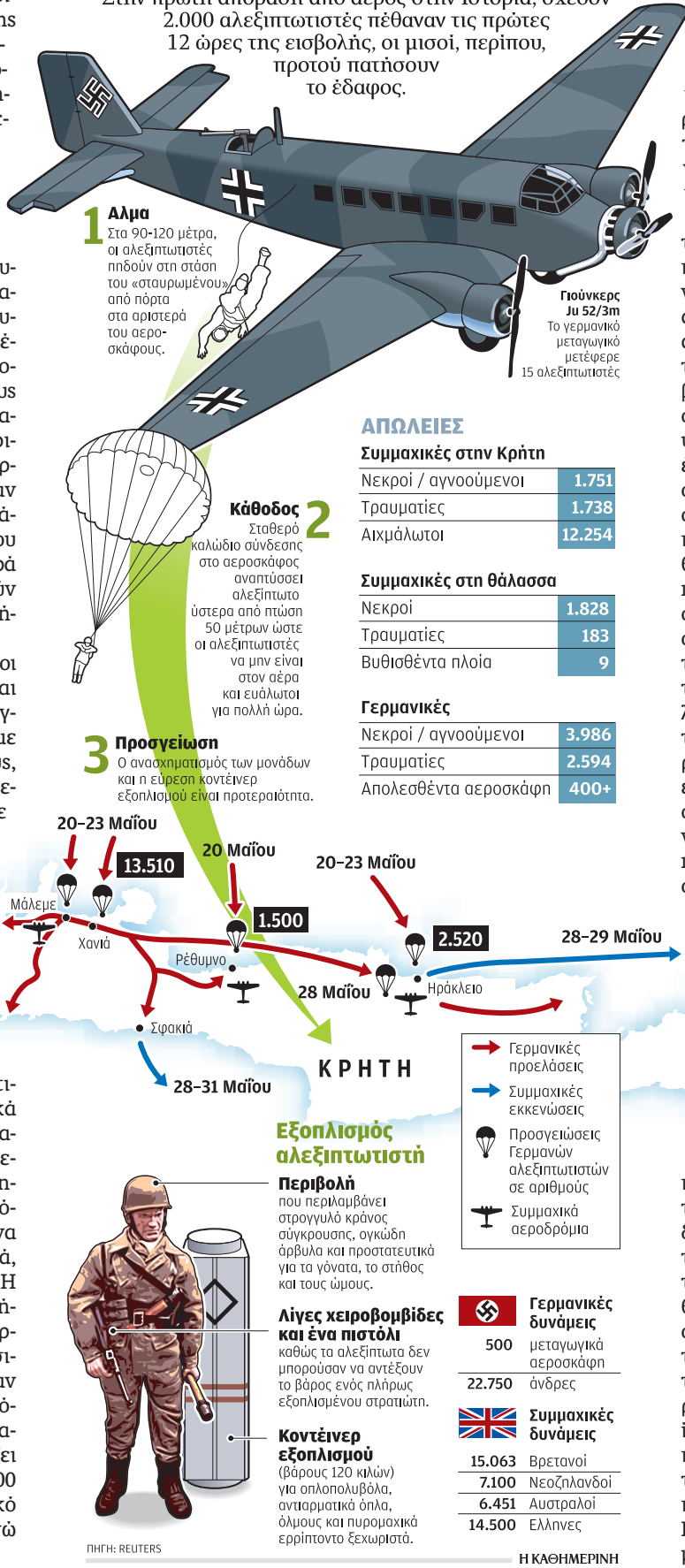
ταν Έλληνες στρατιώτες και οι υπόλοιποι Αυστραλοί, Βρετανοί και Νεοζηλάνδοι. Φυσικά, υπήρχαν και οι Κρητικοί.

Η επίθεση ξεκίνησε στις 20 Μαΐου με ανιπλή αλλά αναποτελεσματικό βομβαρδισμό, λόγω των καλών τεχνικών απόκρυψης των Συμμάχων. Στη συνέχεια, οι αλεξιπτωτιστές έπεσαν κατά κύματα στους στόχους τους. Η έναρξη των επιχειρήσεων ήταν προβληματική. Πολλές μονάδες αλεξιπτωτιστών προσγειώθηκαν σε συμμαχικές θέσεις με αποτέλεσμα να αφανιστούν πλήρως, ενώ τουλάχιστον εκατό ερρίφθησαν στη θάλασσα και πνίγηκαν. Η θέση των αλεξιπτωτιστών ήταν πραγματικά άκρως δυσχερής. Ηταν ουσιαστικά άοπλοι κατά την κάθοδό τους, αφού ο βαρύτερος οπλισμός τους ήταν συσκευασμένος σε ειδικά κιβώτια που θα έπρεπε να περισυλλεχθούν μέσα στον ορμαγάδο της μάχης. Η μόνη προστασία τους ήταν η μανιώδης ταλάντευσή τους στον αέρα προκειμένου να αποφύγουν τα εκθρικά πυρά. Από τη στιγμή όμως που κατόρθωναν να προσγειωθούν, μετατρέπονταν σε ισχυρή δύναμη. Το σθένος των Συμμάχων και η γενναίότητα των Κρητικών, που επιτίθεντο στους αλεξιπτωτιστές με ελαφρά όπλα αλλά και με γυμνά χέρια, συνιστούν πραγματικό έπος, για το οποίο η Κρήτη πλήρωσε σημαντικό φόρο αίματος.

Την πρώτη ημέρα της μάχης, οι Σύμμαχοι αντιστάθηκαν σθεναρά σε Ρέθυμνο και Ηράκλειο, καταφέροντας βαρύτερα πλήγματα στους αλεξιπτωτιστές. Στο Μάλεμε όμως, οι Γερμανοί, παρά τις απώλειές τους, κατάφεραν να σταθεροποιηθούν και να εμπίλακουν σε σφοδρές συγκρούσεις με Νεοζηλανδούς. Ωστόσο, ο διοικητής των δυνάμεων που κάλυπτε το αεροδρόμιο, έχοντας ανεπαρκή επικοινωνία με τις μονάδες του, εκτίμησε λανθασμένα την κατάσταση και αποφάσισε το βράδυ να υποχωρήσει, εγκαταλείποντας και το στρατηγικής σημασίας «Ψψωμα 107». Έτσι, οι εξουθενωμένοι αλεξιπτωτιστές, παρότι είχαν ελάχιστα πυρομαχικά και αντιμετώπιζαν υπέρτερες δυνάμεις, κατόρθωσαν να ιαχυροποιήσουν το προγεφύρωμά τους. Το επόμενο πρωί ερρίφθησαν επιπλέον αλεξιπτωτιστές το απόγευμα γερμανικά αεροπλάνα κατάφεραν να προσγειωθούν, αν και υπό συνεχή πυρά, μεταφέροντας επίλεκτα στρατεύματα. Η συμμαχική αντιμεπίθεση στις 22 Μαΐου ήταν ανεπιτυχής και επέτρεψε στους Γερμανούς να καταλάβουν πλήρως το κρίσιμο αεροδρόμιο. Στις 25 Μαΐου, εξαπέλυσαν ισχυρότατη επίθεση, και δύο μέρες αργότερα κατέλαβαν τα Χανιά και τη Σούδα, αναγκάζοντας τον Φρέιμπεργκ να διατάξει την εκκένωση του νησιού. Περίπου 17.000 άνδρες παρέλήφθησαν από το βρετανικό ναυτικό σε νυχτερινές επιχειρήσεις, ενώ 12.000 αιχμαλωτίστηκαν.

Η γερμανική εισβολή στην Κρήτη το 1941

Στην πρώτη απόβαση από αέρος στην Ιστορία, σχεδόν 2.000 αλεξιπτωτιστές πέθαναν τις πρώτες 12 ώρες της εισβολής, οι μισοί, περίπου, προτού πατήσουν το έδαφος.

Λόγω της Κατοχής, η πρώτη σελίδα της «Κ» την Τρίτη 3 Ιουνίου 1941, για τη Μάχη της Κρήτης, ήταν χρωματισμένη «γερμανικά».

Όταν ο Χίτλερ εξέδωσε στις 25 Απριλίου τη «Διαταγή Αρ. 28» για την «Επιχείρηση Ερμής» εναντίον της Κρήτης, προσδοκούσε ταχύτατη νίκη, καθώς δεν θα έπρεπε να καθυστερήσει η «Επιχείρηση Μπαρμπαρόσα» εναντίον της Σοβιετικής Ενωσης. Για τις ανάγκες του «Ερμή» συγκεντρώθηκαν 23.000 άνδρες, από τους οποίους περίπου οι μισοί ήταν αλεξιπτωτιστές υπό τη διοίκηση του στρατηγού Κουρτ Στουντέντ. Το μεγαλύτερο μέρος τους θα μεταφερόταν με αεροπλάνα και συρόμενα ανεμοπλάνα, ενώ βαρύς οπλισμός, πυροβολικό και 5.000 άνδρες θα αποβιβάζονταν από τη θάλασσα. Κύριοι στόχοι ήταν τα αεροδρόμια σε Μάλεμε, Ρέθυμνο και Ηράκλειο, η Σούδα και τα Χανιά. Η γερμανική αεροπορία (Luftwaffe), η οποία και διπύθηκε την όλη επιχείρηση, ήταν κυρίαρχη στον αέρα, ενώ οι Βρετανοί στη θάλασσα. Οι υπερασπιστές της Κρήτης ήταν περίπου 42.000, αλλά με ανεπαρκή οπλισμό. Από αυτούς, 10.000 ή-

Ο κόλπος της Σούδας έπαιτα από μία επιδρομή της Luftwaffe.

Παράδοση Αγγλων στρατιωτών σε Γερμανούς αλεξιπτωτιστές.

Γερμανοί στην Κρήτη μπροστά από τους τάφους συντρόφων τους.

Βαριές γερμανικές απώλειες χωρίς στρατηγικό αντίκρυσμα

Αν οι αλεξιπτωτιστές είχαν εξουδετερωθεί άμεσα στο Μάλεμε, η πορεία της Μάχης της Κρήτης θα ήταν διαφορετική, γεγονός που υπογραμμίζει τις ατυχείς επιλογές του Φρέιμπεργκ. Ο Νεοζηλανδός υποτίμησε την αποφασιστική σημασία του αεροδρομίου, καθυστέρησε υπέρμετρα την αντιμεπίθεσή του και υπερεκτίμησε τον κίνδυνο ναυτικών απώλειών. Οι Γερμανοί όντως επιχείρησαν να στείλουν μία νηοπομπή στην Κρήτη το βράδυ της 21ης Μαΐου, αποτελούμενη από μηχανοκίνητα πλοία με συνοδεία ιταλικού πολεμικού. Χωρίς αεροπορική κάλυψη όμως, τα πλοία αυτά δεν είχαν καμία τύχη όταν βρέθηκαν αντιμετώπιση με το βρετανικό ναυτικό. Τα μισά βυθίστηκαν και τα υπόλοιπα επέστρεψαν στη βάση τους. Την επομένη, ένας μεγαλύτερος στόλισκος επέστρεψε και αυτός άπρακτος όταν συνάντησε και πάλι βρετανικά πλοία. Η Luftwaffe ανταπέδωσε βυθίζοντας ενένα βρετανικά πολεμικά και προκαλώντας σοβαρές ζημιές σε πολλά άλλα, συμβάλλοντας έτσι σημαντικά στην απόφαση των Βρετανών να αποσυρθούν από την Κρήτη. Συνολικά, οι συμμαχικές απώλειες ήταν περίπου 4.200 στρατιώτες και ναύτες. Οι Γερμανοί είχαν περίπου 6.000 νεκρούς και τραυματίες, ενώ έχασαν πάνω από 400 αεροσκάφη. Οι απώλειες αυτές οφειλόταν στο ότι οι Γερμανοί στερήθηκαν το πλεονέκτημα του αιφνιδιασμού λόγω της «Ultra» και είχαν εντελώς λανθασμένες πληροφορίες σχετικά με τον αριθμό, το ηθικό και τις ακριβείς θέσεις των Συμμάχων.

Η κατάληψη της Κρήτης ήταν αναμφίβολα ένα εντυπωσιακό στρατιωτικό επίτευγμα των Γερμανών, αλλά δεν είχε στρατηγικό αντίκρυσμα αντίστοιχο των απωλειών τους, επιτρέποντας έτσι το συμπέρασμα ότι χάθηκαν τόσο πολλοί για να διαποθούν τόσο λίγα. Κατά τον Τσόρτσιλ, ο Χέρμαν Γκέρινγκ, αρχηγός της Luftwaffe, «ήταν πλίσθος», καθώς για μια «πύρρειο νίκη» θυσιάσε «αναντικατάστατες δυνάμεις», με τις οποίες θα μπορούσε να είχε καταλάβει «την Κύπρο, το Ιράκ, τη Συρία, ίσως ακόμη και την Περσία». Ο ίδιος ο Στουντέντ δήλωσε μετά τον πόλεμο ότι η Κρήτη έγινε «ο τάφος» των Γερμανών αλεξιπτωτιστών. Επιπλέον, η στρατηγική σημασία της Κρήτης, παρότι σημαντική, ήταν μάλλον υπερεκτιμημένη. Οι Γερμα-

νοί σωστά θεώρησαν πως η κατοχή της θα απομάκρυνε τον κίνδυνο βρετανικών βομβαρδισμών των ρουμανικών πετρελαιοπηγών, θα παρεμπόδιζε το βρετανικό ναυτικό στην ανατολική Μεσόγειο και θα προστάτευε την «Επιχείρηση Μπαρμπαρόσα». Η Luftwaffe όμως θα μπορούσε να ελέγξει αποτελεσματικά το Αιγαίο και από τις βάσεις της στην Ελλάδα, ενώ η κατάληψη της Μάλτας αντί της Κρήτης θα προσέφερε περισσότερα οφέλη. Από άποψη τακτικής, μια τόσο εκτεταμένη εναέρια απόβαση ήταν υπερβολικά φιλόδοξη εγχείριση και οφειλόταν εν μέρει στη νευρωτική ανάγκη της Luftwaffe να εξηλεωθεί από την αποτυχία της Μάχης της Αγγλίας με μια συντριπτική νίκη.

Για τους Βρετανούς, εκτός από τις βαρύτατες ναυτικές απώλειες, οι στρατηγικές επιπτώσεις της ήττας ήταν σχετική περιουσιμότητα, επιτρέποντας στον Τσόρτσιλ να δηλώσει τον Ιούνιο, αν και όχι χωρίς υπερβολή, ότι η κατάσταση στη Μεσόγειο είχε βελτιωθεί για τη Βρετανία σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Ηταν επίσης σημαντικό ότι η «Ultra» είχε προστατευτεί.

Ο Τσόρτσιλ είχε αρχικά εξετάσει το ενδεχόμενο να στείλει στον Φρέιμπεργκ το πλήρες σχέδιο της επίθεσης, αλλά σύντομα άλλαξε γνώμη. Με δεδομένη τη σημασία της «Ultra», λίγιοι θα διαφωνούσαν με την απόφασή του. Κανείς όμως δεν επρόκειτο να διαφωνήσει με την άποψη του Χίτλερ, ο οποίος τον Ιούλιο τόνισε στον Στουντέντ: «Γνωρίζετε βέβαια, στρατηγέ, ότι δεν θα επιχειρήσουμε ποτέ άλλη μία αερομεταφερόμενη επιχείρηση. Η Κρήτη απέδειξε ότι η εποχή των αλεξιπτωτιστών τελείωσε».

Ο Γερμανός στρατηγός Κουρτ Στουντέντ ήταν διοικητής των αλεξιπτωτιστών που έπεσαν στη Μεγαλόνησο.

Ο Γερμανός στρατηγός Κουρτ Στουντέντ ήταν διοικητής των αλεξιπτωτιστών που έπεσαν στη Μεγαλόνησο.

* Ο κ. Δημήτρης Λυβάνιος είναι επικουρικός καθηγητής Νεότερης Ιστορίας στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.